

**Сумський державний педагогічний університет
імені А.С. Макаренка**

Навчально-науковий інститут педагогіки і психології

Кафедра дошкільної і початкової освіти

ЗАТВЕРДЖЕНО:

Директор навчально-наукового
інституту педагогіки і психології

Світлана КОНДРАТЮК

«28» серпня 2025 р.

**РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
ПЕДІАТРІЯ**

Галузь знань: А Освіта

Спеціальність: А2 Дошкільна освіта

Освітня-програма: бакалавр

Мова навчання: українська

Погоджено науково-методичною
комісією ННПП

28 серпня 2025 р.

Голова Юлія БОНДАРЕНКО,
доктор педагогічних наук, професор

Суми - 2025

Розробник: Кондратюк Світлана Миколаївна, кандидат педагогічних наук, професор, директор НН інституту педагогіки та психології, професор кафедри дошкільної і початкової освіти;

Робоча програма розглянута і схвалена на засіданні кафедри дошкільної і початкової освіти

Протокол № 1 від «28» серпня 2025 р.

Завідувач кафедри

к. пед. н., доцент Наталія ПАВЛУЩЕНКО

Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Освітній ступінь	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 4	бакалавр	Нормативна	
		Рік підготовки:	
		1-й	1-й
		Семестр	
		2-й	2-й
		Лекції	
		18 год.	6 год.
		Семінарські	
		20 год.	6 год.
		Самостійна робота	
		78 год.	104 год.
		Консультації:	
		4 год.	4 год.
		Вид контролю: екзамен	
Загальна кількість годин – 120 год.			

1. Мета вивчення навчальної дисципліни

Метою викладання навчальної дисципліни є підготовка студентів – майбутніх фахівців з дошкільної освіти до збереження здоров'я дітей дошкільного віку та виховання у дошкільників навичок здорового способу життя. Озброєння майбутніх вихователів необхідними теоретичними знаннями і практичними навичками з профілактичної роботи та вмінням своєчасно визначати погіршення стану здоров'я дитини.

2. Передумови для вивчення дисципліни

Предметом вивчення навчальної дисципліни є процес та особливості патологічних станів дітей дошкільного віку. Вивчення курсу педіатрії ґрунтується на знаннях отриманих при вивченні анатомії та фізіології дитини, основ валеології, біології розвитку дитини, віковій та педагогічній психології, педагогіки, фізичної культури.

3. Результати навчання за дисципліною

Знання	ПРЗ 2	Розуміти і визначати педагогічні умови, закономірності, принципи, мету, завдання, зміст, організаційні форми, методи і засоби, що використовуються в роботі з дітьми від народження до навчання у школі; знаходити типові ознаки і специфіку освітнього процесу і розвитку дітей раннього і дошкільного віку.
	ПРЗ 2	Розуміти, описувати й аналізувати процеси розвитку, навчання та виховання дітей раннього і дошкільного віку з використанням базових психологічних і педагогічних понять та категорій.
	ПРЗ 3	Розуміти природу і знати вікові особливості дітей з різними рівнями розвитку, особливості розвитку обдарованих дітей, індивідуальні відмінності дітей з особливими освітніми потребами.
Уміння	ПРУ 7	Планувати освітній процес в закладах дошкільної освіти з урахуванням вікових та індивідуальних можливостей дітей раннього і дошкільного віку, дітей з особливими освітніми потребами та складати прогнози щодо його ефективності.
	ПРУ 8	Вміти складати індивідуальні програми розвитку для дітей з особливими освітніми потребами та необхідні для навчання документи; бути знайомим з універсальним дизайном в освіті та розумним пристосуванням.
	ПРУ14	Мати навички збереження та зміцнення психофізичного і соціального здоров'я дітей.
	ПРУ22	Дотримуватись умов безпеки життєдіяльності дітей раннього і дошкільного віку.
Комунікація:	ПРК 16	Проектувати педагогічні заходи із залученням фахівців суміжних галузей, батьків, громадських діячів та ін. для реалізації завдань всебічного розвитку дітей
	ПРК 19	Збирати та аналізувати дані про індивідуальний розвиток дитини.
	ПРК21	Розробляти індивідуальні програми соціалізації й адаптації дітей раннього і дошкільного віку.

4. Критерії оцінювання результатів навчання

Шкала ЄКТС	Критерії оцінювання навчальних досягнень студента
A	Ставиться за повні та міцні знання матеріалу в заданому обсязі, вміння вільно виконувати практичні завдання, передбачені навчальною програмою; за знання основної та додаткової літератури; за вияв креативності у розумінні і творчому використанні набутих знань та умінь
B	Ставиться за вияв студентом повних, систематичних знань із дисципліни, успішне виконання практичних завдань, засвоєння основної та додаткової літератури, здатність до самостійного поповнення та оновлення знань. Але у відповіді студента наявні незначні помилки.
C	Ставиться за вияв студентом майже повних, систематичних знань із дисципліни, в більшій мірі успішне виконання практичних завдань, засвоєння основної та додаткової літератури, переважання здатність до самостійного поповнення та оновлення знань. Але у відповіді студента наявні помилки.
D	Ставиться за вияв знання основного навчального матеріалу в обсязі, достатньому для подальшого навчання і майбутньої фахової діяльності, поверхову обізнаність з основною і додатковою літературою, передбаченою навчальною програмою; можливі суттєві помилки у виконанні практичних завдань, але студент спроможний усунути їх із допомогою викладача.
E	
FX	Виставляється студентові, відповідь якого під час відтворення основного програмового матеріалу поверхова, фрагментарна, що зумовлюється початковими уявленнями про предмет вивчення. Таким чином, оцінка «незадовільно» ставиться студентові, який неспроможний до навчання чи виконання фахової діяльності після закінчення ВНЗ з можливістю повторного навчання за програмою відповідної дисципліни.
F	Виставляється студентові, відповідь якого під час відтворення основного програмового матеріалу далека від сутності, що зумовлюється відсутністю уявлень про предмет вивчення. Таким чином, оцінка «незадовільно» ставиться студентові, який неспроможний до навчання чи виконання фахової діяльності після закінчення ВНЗ без повторного навчання за програмою відповідної дисципліни.

Кожний розділ включає бали за поточну роботу студента на практичних заняттях, виконання самостійної роботи, модульного контролю. Модульний контроль здійснюється в режимі комп'ютерної діагностики або з використанням роздрукованих завдань. Реферативні дослідження та презентації, які виконує студент за визначеною тематикою, обговорюються та захищаються на семінарських заняттях. Кількість балів за роботу з теоретичним матеріалом, на семінарських заняттях, під час виконання самостійної та навчально-дослідної роботи залежить від дотримання таких вимог: своєчасність виконання навчальних завдань; повний обсяг їх виконання; якість виконання навчальних завдань; самостійність виконання; творчий підхід у виконанні завдань; ініціативність у навчальній діяльності.

Розподіл балів

Поточний контроль										Підс. контр. (екз.)	Сума
РОЗДІЛ 1	РОЗДІЛ 2				РОЗДІЛ 3						
Т. 1.3	Т. 2.1 Т. 2.2	Т. 2.3	Т. 2.4- 2.5	Мод.к..	Т. 3.1	Т. 3.2	Т. 3.3	Т.3.4	Мод. к.	25	100
Поточний контроль, у т.ч. самост. роб.											
6	6	6	6	13	6	6	6	6	14		

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою
		для екзамену, заліку, курсового проекту (роботи), практики
90-100	A	відмінно
82-89	B	добре
74-81	C	
64-73	D	задовільно
60-63	E	
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання
1-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

5. Засоби діагностики результатів навчання

Засобами оцінювання та методами демонстрування результатів навчання з дисципліни: тематичне опитування, контрольне тестування, реферати, презентації, екзамен.

6. Програма навчальної дисципліни

6.1. Інформаційний зміст навчальної дисципліни

Розділ 1. Педіатрія як наука про здоров'я і хвороби дитини

Тема 1.1. Педіатрія як наука. Поняття про здоров'я і хворобу. *(Завдання педіатрії. Розвиток педіатрії в Україні як окремої науки. Важливі складові педіатрії в Україні. Загальні поняття про здоров'я і хворобу дитини. Методи впливу на відновлення та покращення здоров'я дітей. Профілактика хвороб в умовах ДНЗ).*

Тема 1.2. Вікова періодизація та психофізична характеристика вікових періодів. порушення розвитку дитини *(Віковий період, його якісні особливості. Періоди внутрішньоутробного розвитку. Період новонародженості. Ранній дитячий вік. Переддошкільний вік. Дошкільний вік. Закономірності зміни ваги та зросту тіла дитини. Фізичний та психічний розвиток дитини. Порушення розвитку дітей.).*

Тема 1.3. Формування та збереження здоров'я дитини в закладах системи дошкільної освіти *(Функції та повноваження ЗСДО. Санітарно-гігієнічні норми. Харчування дітей дошкільного віку.).*

Розділ 2. Хвороби систем і апаратів органів дітей дошкільного віку

Тема 2.1. Захворювання опорно-рухового апарату в дітей *(Вроджені вади розвитку опорно-рухового апарату. Набуті порушення опорно-рухового апарату. Види порушення тонусу м'язів. Плоскостопість. Вивихи. Кривошия. Порушення постави.).*

Тема 2.2. Хвороби органів дихання у дітей дошкільного віку *(АФО дихальної системи у дітей. Хвороби верхніх дихальних шляхів. Бронхіт. Пневмонія. Бронхіальна астма.).*

Тема 2.3. Захворювання органів черевної порожнини у дітей. Захворювання сечостатевої системи у дітей. *(АФО травної системи у дітей. Головні синдроми ураження травної системи в дітей. Захворювання органів травлення у дітей. Анатомо-фізіологічні особливості сечової та статевих систем у дітей. Семіотика уражень сечової системи. Урологічна патологія. Запалення статевих органів.).*

Тема 2.4. Хвороби серцево-судинної та лімфатичної систем у дітей. *(АФО серцево-судинної та лімфатичної систем у дітей. Захворювання серця. Хвороби лімфатичної системи. Нейроциркулярна дистонія.).*

Тема 2.5. Захворювання центральної та периферійної нервової системи у дітей (*АФО нервової системи. Запалення та травми головного та спинного мозку. Невротичні стани у дітей. Хвороби периферійної нервової системи у дітей.*).

Розділ 3. Інфекційні дитячі захворювання.

Тема 3.1. Поняття про інфекцію та інфекційні хвороби. Імунітет. (*Поняття терміну «інфекція». Класифікація інфекційних хвороб Шляхи передачі інфекції. Запобігання інфекційним хворобам. Поняття імунітету, його форми. Щеплення.*).

Тема 3.2. Інфекційні хвороби дихальних шляхів у дітей (*Гострі респіраторні інфекції. Грип. Ангіна. Дифтерія. Кашлюк. Інфекційний мононуклеоз.*).

Тема 3.3. Туберкульоз. ВІЛ-інфекція у дітей. Історія хвороби. *Поняття про туберкульоз. Етіологія. Патогенез. Шляхи зараження. Особливості протікання захворювання у дітей. Розпізнання туберкульозу у дітей. Профілактика. ВІЛ-інфекція у дітей. Патогенез. Епідеміологія. Форми ВІЛ-інфекції. Шляхи передачі ВІЛ-інфекції. Діагностика.*

Тема 3.4. Кишкові інфекційні хвороби та гльмінтози у дітей (*Дизентерія. Харчові токсикоінфекції. Сальмонельоз. Ентеровірусна хвороба. Гельмінтози: джерело та шляхи зараження. Профілактика. Нематодози.*

Тема 3.5. Інфекційні хвороби зовнішніх покривів (*Педикульози: шляхи передачі, ознаки, профілактика. Короста. Грибкові ураження слизових оболонок.*).

6.2. Структура та обсяг навчальної дисципліни

Тема	Денна форма навчання/ Заочна форма навчання			
	Усього	Лекції	Семінарські заняття	Самостійна робота
Розділ 1. Загальні відомості. Вікові особливості розвитку дитини. Нагляд за дітьми у дитячих закладах.				
Тема 1.1. Педіатрія як наука. Поняття про здоров'я і хворобу.	10/9	2/0,5	/0,5	6/8
Тема 1.2. Вікова періодизація та психофізична характеристика вікових періодів. Порушення розвитку дитини	9/9	1/0,5	1/0,5	7/8
Тема 1.3. Формування та збереження здоров'я дитини в закладах системи дошкільної освіти	8/8,5	-	1/0,5	7/8
Розділ 2. Хвороби систем і апаратів органів дітей дошкільного віку				
Тема 2.1. Захворювання опорно-рухового апарату в дітей	8/9	1/0,5	-/0,5	7/8
Тема 2.2. Хвороби органів дихання у дітей дошкільного віку	8/9	0,5/0,5	0,5/0,5	7/8
Тема 2.3. Захворювання органів черевної порожнини у дітей. Захворювання сечостатевої системи	8/9	0,0/0,5	0,5/0,5	7/8
Тема 2.4. Хвороби серцево-судинної та лімфатичної систем у дітей	9/9	0,5/0,5	0,5/0,5	8/8
Тема 2.5. Захворювання центральної та периферійної нервової системи у дітей	10/9	0,5/0,5	0,5/0,5	9/8
Розділ 3. Інфекційні дитячі захворювання. Інфекційні ураження дихальної та нервової систем.				
Тема 3.1. Поняття про інфекцію та інфекційні хвороби. Імунітет.	9/8,75	2/0,5	2/0,25	5/8

Тема 3.2. Інфекційні хвороби дихальних шляхів у дітей	9/8,75	2/0,5	4/0,25	5/8
Інфекційні ураження ЦНС.	5/4	2/		3/4
Тема 3.3. Туберкульоз. ВІЛ-інфекція	10/9	2/0,5	2/0,5	6/8
Тема 3.4. Кишкові інфекційні хвороби та гельмінтози у дітей	8/9	4/0,5	4/0,5	1/8
Тема 3.5. Інфекційні хвороби зовнішніх покривів	10/9	4/0,5	4/0,5	3/8
Консультації	4/4			
Усього годин:	120/120	18/6	20/6	78/104

Теми семінарських занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Тема 1.1. Педіатрія як наука. Поняття про здоров'я і хворобу.	-/0,5
2	Тема 1.2. Вікова періодизація та психофізична характеристика вікових періодів. Порушення розвитку дитини	0,5/0,5
3	Тема 1.3. Формування та збереження здоров'я дитини в закладах системи дошкільної освіти	0,5/0,5
4	Тема 2.1. Захворювання опорно-рухового апарату в дітей	0,25/0,5
5	Тема 2.2. Хвороби органів дихання у дітей дошкільного віку	0,25/0,5
6	Тема 2.3. Захворювання органів черевної порожнини у дітей. Захворювання сечостатевої системи у дітей	0,25/0,5
7	Тема 2.4. Хвороби серцево-судинної та лімфатичної систем у дітей	0,25/0,5
8	Тема 2.5. Захворювання центральної та периферійної нервової системи у дітей	-/0,5
9	Тема 3.1. Поняття про інфекцію та інфекційні хвороби. Імунітет.	2/0,25
10	Тема 3.2. Інфекційні хвороби дихальних шляхів у дітей	4/0,25
11	3.3. Інфекційні ураження ЦНС.	
12	Тема 3.4. Туберкульоз. ВІЛ-інфекція.	2/0,5
13	Тема 3.4. Кишкові інфекційні хвороби. Гельмінтози у дітей	4/0,5
14	Тема 3.5. Інфекційні хвороби зовнішніх покривів.	4/0,5

РАЗОМ:	20/6
---------------	-------------

Теми самостійних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Тема 1.1. Педіатрія як наука. Поняття про здоров'я і хворобу.	7/8
2	Тема 1.2. Вікова періодизація та психофізична характеристика вікових періодів. Порушення розвитку дитини	7/8
3	Тема 1.3. Формування та збереження здоров'я дитини в закладах системи дошкільної освіти	7/8
4	Тема 2.1. Захворювання опорно-рухового апарату в дітей	5/8
5	Тема 2.2. Хвороби органів дихання у дітей дошкільного віку	6/8
6	Тема 2.3. Захворювання органів черевної порожнини та сечостатевої системи у дітей	6/8
7	Тема 2.4. Хвороби серцево-судинної та лімфатичної систем у дітей	6/8
8	Тема 2.5. Захворювання центральної та периферійної нервової системи у дітей	6/8
9	Тема 3.1. Поняття про інфекцію та інфекційні хвороби. Імунітет.	6/8
10	Тема 3.2. Інфекційні хвороби дихальних шляхів у дітей	6/8
11	Тема 3.3. Туберкульоз. ВІЛ-інфекція у дітей.	6/8
12	Тема 3.4. Кишкові інфекційні хвороби. Гельмінтози у дітей	4/8
13	Тема 3.5. Інфекційні хвороби зовнішніх покривів	6/8
РАЗОМ:		78/104

8. Рекомендовані джерела інформації

Базові:

1. Кондратюк С. М., Лянна О. В. Основи педіатрії. 2-е вид., перероб. та доп. Навчальний посібник для студентів спеціальності «Дошкільне навчання». Суми: Вид-во СумДПУ імені А.С.Макаренка, 2019. 202 с.
2. Ткаченко С. К., Поцюрок Р. І. Педіатрія з курсом інфекційних хвороб та основами імунoproфілактики. К. : Медицина, 2013. 551 с. Електронний ресурс: <https://www.twirpx.com/file/2042014/>
3. Гігієна дітей та підлітків: Підручник / За ред. чл.-кор. АПН України, д.м.н., професора Берзінь. К.: Видавничий дім «Асканія», 2008, С.303.
4. Про затвердження Державних санітарних норм та правил "Влаштування, обладнання, утримання дошкільних навчальних закладів та організації життєдіяльності дітей". Електронний ресурс: http://www.search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/RE23902.html
5. Мойсак О. Д. Основи медичних знань і охорона здоров'я. К.: Арістей, 2007. 616 с.

Допоміжні

1. Тяжка О. В., Антошкіна А. М., Васюкова М. М. та ін. Основи догляду за дітьми / за ред. О.В. Тяжкої. К.: Медицина, 2013. 152 с.
2. Атаман А. В. Патологічна фізіологія в запитаннях та відповідях (перевидання). К.: Вища шк., 2000. 608 с.
3. Положення про комплексну оцінку здоров'я дітей (затверджено МОЗ України 29.11.2002).

9. Інструменти, обладнання та програмне забезпечення, використання яких передбачає навчальна дисципліна (за потребою)

1. Робоча навчальна програма.
2. Опорні конспекти лекцій.
3. Навчальні посібники.
4. Презентації лекцій у програмі Power Point.
5. Засоби поточного контролю (комплекти друкованих контрольних тестів).
6. Засоби підсумкового контролю (екзаменаційні білети).

Питання до екзамену

1. Педіатрія як наука. Зародження педіатрії на українських землях. Розвиток педіатрії в Україні як окремої науки.
2. Поняття про здоров'я. Складові здоров'я.
3. Загальне вчення про хворобу. Основні причини, ознаки хвороби. Стадії хвороби. Загальна класифікація захворювань.
4. Роль спадковості, конституції, віку та статі у виникненні захворювань.
5. Поняття терміну «інфекція». Шляхи передачі інфекції. Запобігання інфекційним хворобам.
6. Класифікація інфекційних хвороб. Принципи профілактики інфекційних хвороб.
7. Імунна система організму дитини. Поняття імунітету, його форми. Щеплення: види, графік вакцинації дітей дошкільного віку.
8. Анатомо-фізіологічні особливості дихальної системи дітей дошкільного віку.
9. Грип: епідеміологія, патогенез, клініка, лікування.
10. Застуда. Гостра респіраторна вірусна інфекція (ГРВІ)
11. Ангіна: епідеміологія, патогенез, клініка, лікування.
12. Дифтерія: епідеміологія, патогенез, клініка, лікування.
13. Коклюш (кашлюк): епідеміологія, патогенез, клініка, лікування.
14. Епідемічний паротит та отит у дітей: епідеміологія, патогенез, клініка, лікування.
15. Менінгіти та менінгоенцефаліти у дітей: епідеміологія, патогенез, клініка, лікування.
16. Енцефаліти: епідеміологія, патогенез, клініка, лікування.
17. Поліомієліт: епідеміологія, патогенез, клініка, лікування.
18. Правець: епідеміологія, патогенез, клініка, лікування.
19. Сказ: епідеміологія, патогенез, клініка, лікування.
20. Поняття про туберкульоз. Етіологія. Патогенез. Шляхи зараження. Особливості протікання захворювання у дітей. Розпізнання туберкульозу у дітей. Профілактика.
21. Особливості протікання СНІДу у дітей. Патогенез. Епідеміологія. Форми ВІЛ-інфекції. Шляхи передачі ВІЛ-інфекції. Діагностика. Лікування. Профілактика.
22. Анатомо-фізіологічні особливості системи органів травлення у дітей дошкільного віку.

23. Гельмінтози: джерело та шляхи зараження. Спосіб дії гельмінтів на організм. Профілактика.
24. Аскаридоз: клініка, лікування, профілактика.
25. Трихоцефальоз: епідеміологія, патогенез, клініка, лікування.
26. Ентеробіоз: епідеміологія, патогенез, клініка, лікування.
27. Гіменолепідоз: епідеміологія, патогенез, клініка, лікування.
28. Трихінельоз: епідеміологія, патогенез, клініка, лікування.
29. Дизентерія: епідеміологія, патогенез, клініка, лікування.
30. Сальмонельоз: епідеміологія, патогенез, клініка, лікування.
31. Холера: епідеміологія, патогенез, клініка, лікування.
32. Ботулізм: епідеміологія, патогенез, клініка, лікування.
33. Хвороба Боткіна: епідеміологія, патогенез, клініка, лікування.
34. Анатомо-фізіологічні особливості шкіри у дітей дошкільного віку
35. Натуральна віспа: етіологія, епідеміологія, форми, лікування, профілактика.
36. Вітряна віспа: епідеміологія, патогенез, клініка, лікування.
37. Кір: шляхи передачі, ознаки, ускладнення, догляд за хворими дітьми
38. Краснуха: шляхи передачі, ознаки, догляд за хворими дітьми
39. Скарлатина: шляхи передачі, ознаки, догляд за хворими дітьми
40. Педікульоз: шляхи передачі, ознаки, лікування, профілактика.